

Top 10 *Sanguisorba*: de kracht zit hem in het combineren

Rode of grote pimpernel: heel bruikbaar, maar ook relatief onbekend

De rode pimpernel ofwel *Sanguisorba* is typisch een geslacht dat zich goed leent om in combinatie met andere vaste planten en grassen te gebruiken. Een echte weefplant dus, met een mooie natuurlijke uitstraling en jammer genoeg nog relatief weinig bekend. Ondanks het feit dat de bekendste vertegenwoordiger van het geslacht inheems is.

Auteur en fotografie: Marlien van der Linden

In de naam *Sanguisorba* is eenvoudig het woord *sanguis* (bloed) te herkennen. *Sorbus* komt ook voor in het woord 'absorberen'; de plant heeft namelijk bloedstelpende eigenschappen. De blaadjes zijn eetbaar en de bloemhoofdjes worden gebruikt om wijn mooi rood te kleuren. Ook in de Chinese geneeskunst wordt de hele plant veelvuldig gebruikt. Je zult het niet geloven, maar dit geslacht is ingedeeld in de rozenfamilie. Weliswaar doet de vorm van het blad met veel fantasie een beetje denken aan een rozenblad, maar toch ... rare jongens, die taxonomen.

Herkomst

Zoals gezegd, komt het geslacht alleen op het noordelijk halfrond voor, *Sanguisorba menziesii* en *S. canadensis* in Noord-Amerika, *S. tenuifolia* en *S. hakusanensis* in Azië. In Nederland komen twee soorten voor, te weten *Sanguisorba officinalis*, de grote pimpernel, en *Sanguisorba minor*, jawel: de kleine pimpernel. Deze laatste werd vroeger *Poterium sanguisorba* genoemd. De grote pimpernel komt van nature voor op vochtig grasland, liefst kalkrijk, maar in de tuin laat hij zien dat dat niet per se nodig is. Ook langs rivieren en de wat vochtigere duinranden

heeft hij het naar zijn zin. De bloem komt met zijn lange stengel uit een rozet van geveerd blad, vaak groen tot grijsgroen, en wordt uiteindelijk 50 tot 100 cm groot, afhankelijk van de omstandigheden. Hij bloeit van juni tot en met september.

Dan is de kleine pimpernel met zijn 20 tot 50 cm inderdaad een ukkie. Hij bloeit al vanaf mei en rommelt door tot in september. Dit inheemse plantje komt sporadisch voor op de kalkgrashellingen in Zuid-Limburg en soms ook langs rivierbeddingen. Hij kan droger staan dan zijn grote broer.

Vliegend korps

Het vliegende korps, zo noemt Dolf Houtman van de OntwerpAcademie alles wat rondfladdert en een bijdrage levert aan de biodiversiteit, wat we allemaal zo graag willen. Het is een pakkende omschrijving. Ook de rode pimpernel ontvangt dit korps hartelijk. Doordat

Sanguisorba inheems is, kunnen de aanverwante soorten dienen als insectenvoedsel in tuinen en openbare ruimtes. Een insect kan de niet-inheemse, maar nauw verwante soorten dankbaar gebruiken als voedselbron. Dat geeft ons de mogelijkheid om de meer spectaculaire cultivars te gebruiken.

Toepassing

Zodra *Sanguisorba* uit de grond komt, kan hij dienstdoen als bodembedekker tussen een mengsel van bollen en knollen. Die sterven na de bloei rustig af onder het groter wordende loof van de plant. Die ontwikkelt zich verder, totdat hij na de langste dag ijle, maar stevige stengels begint te vormen. Uiteindelijk, na veel vertakkingen, beginnen er grote, kleine, ronde of ovale bloemhoofdjes te bloeien, in kleurtinten tussen wit en donkerrood. Na die bloemenpracht, als in november de nachtvorsten komen, blijft de plant nog maanden feeëriek en geeft hij een magnifiek winterbeeld bij dauw en rijp. In het vroege voorjaar kunnen de overgebleven stelen in stukken geknipt of gebroken worden en over de grond versnipperd worden. Zo heb je meteen een mulchlaagje tegen het onkruid.

Combinaties

Met *Sanguisorba* is eindeloos te combineren, als hij maar niet te droog staat en in de zon of halfschaduw. In mengsels met grassen en *Echinacea*, bijvoorbeeld, staat hij fantastisch. Daar heeft hij een totaal ander blad én een andere bloeivorm, waardoor er dynamiek komt in het geheel. Hoge cultivars kunnen allang uitgebloeide heesters opleuken, of worden gecombineerd met andere hoge vaste planten in pittige kleuren, zoals *Helenium*, *Heliantus* en *Rudbeckia*. Natuurlijk laat je ze op verschillende plaatsen terugkomen, om er geen rariteitenkabinet van te maken.

De top 10 van laag naar hoog, met verschillende verschijningsvormen

De laatste jaren zijn er verscheidende nieuwe cultivars op de markt gekomen. De Engelse Plantfinder telt er in totaal 100; de Naamlijst van houtige gewassen en vaste planten telt rond de 65 soorten en cultuurvariëteiten. Moeilijk kiezen dus, maar ik zal een beetje helpen:

1. *Sanguisorba* 'Little Angel'

Wie het kleine niet eert ... Daarom begin ik met de kleinste soort binnen het geslacht *Sanguisorba*. De wilde soort waarvan *S. 'Little Angel'* DNA bezit, is in Nederland sporadisch te vinden in gebieden langs rivieren, vooral in het zuiden van het land, maar kan ook in kalkrijke duinen voorkomen. Het blad is eetbaar en te gebruiken in salades. Het bonte blaadje is zeker decoratief. In de border kun je deze plant het beste vooraan zetten, of, in een gemengde beplanting, regelmatig laten terugkomen, zodat het blad leuk oplicht tussen het groene blad van de burens. En dan van die donkerrode bloemhoofdjes erbovenuit: een pláátje. Hij wordt 30 tot 35 cm hoog.

3. *Sanguisorba officinalis* 'Pink Tanna'

En dan kan het niet uitblijven: nog een variant. Omdat het kleurenpalet van *Sanguisorba* niet zo uitgebreid is, een roze bloeiende. Hij is als zaailing uit 'Tanna' gevonden, maar wordt wel iets hoger; 80 cm is vrij normaal en op vruchtbare grond haalt hij de meter. Maar hij is even ijl en subtiel in zijn uitstraling als zijn voorouder. Hij bloeit vaak iets vroeger dan het gros van dit geslacht. Hier is hij te zien in combinatie met een roze roos – prachtig, toch? Rozen zouden sowieso meer met vaste planten gecombineerd mogen worden, naar mijn idee. Zo kom je van die toch wat gedateerde perkjes af en kun je de vaak lelijk of kaal wordende onderkant meteen verbloemen. Je moet wel goed kijken welke vaste planten je daarvoor gebruikt, want rozen dulden niet alle burens.

2. *Sanguisorba officinalis* 'Tanna'

Tanna is een eiland in Oceanië, ten noordwesten van Australië, maar of dit iets te maken heeft met de naam van deze rode pimperl niet betwijfel ik. Het is cultivar die al heel wat jaren verkrijgbaar is en zijn diensten meer dan bewezen zijn. In Duitsland kreeg hij drie sterren tijdens een keuring en dat is zeer terecht. Hij is langbloeiend, blijft goed overeind staan en heeft een fijne structuur door de kleine ovaal bloeiende bolletjes op een fragiel stengeltje. Ook het blad is sierlijk en gezond. Met een beetje geluk komt er nog wat herfstkleur om het groeiseizoen af te sluiten. De pol breidt zich gestaag uit met compact groeiende wortelstokken. Met zijn 50 tot 60 cm hoogte is hij makkelijk toe te passen. Dat kan zowel vóór in de border bij hogere beplanting, als wat meer achteraan in combinatie met opvallendere bloemen van dezelfde hoogte, zoals *Rudbeckia*. Op de foto staat 'Tanna' als flinke groep samen met *Veronicastrum virginicum* 'Fascination'.

4. *Sanguisorba* 'Chocolate Tip'

Deze wordt net wat hoger dan *Sanguisorba officinalis* 'Tanna', maar zit ook vol met kleine bolletjes op buigzame ranke stengeltjes. En, wat hem anders maakt dan de rest: het is de donkerst bloeiende van allemaal. Zet hem dus niet tegen een donkere achtergrond, maar laat hem rondom vrij, zodat het licht er van alle kanten op kan vallen. Het blad begint in het voorjaar met een grijze laag, maar wordt in de loop van het seizoen weer groen.

5. *Sanguisorba hakusanensis* 'Lilac Squirrel'

Dit is een bijzondere verschijning in deze top 10. Alleen al de kleur is uitzonderlijk, dat lilaroze. En de mooi afhangende eekhoornstaart is ook heel decoratief. De naam is goed gekozen; je weet je meteen welke plant erbij hoort. Toen ik bij Plantentuin Esveld werkte, hebben we hem eens in een border gezet ter observatie. Hij viel meteen op – in positieve zin, wel te verstaan. Niet alleen de bloei is mooi, maar ook het groen-grijze, wat grovere blad is prachtig, zeker als er druppeltjes op blijven liggen na een frisse regenbui. Hij kan een hoogte bereiken van wel 90 tot 110 cm.

6. *Sanguisorba* 'Miss Elly'

Miss Elly werkt – of werkte, dat weet ik niet precies – bij Coen Jansen in Dalfsen. Naar haar heeft hij deze vrij nieuwe vondst genoemd. Misschien omdat ze een trui droeg in deze warmrode kleur? Want dat is het kenmerk van deze cultivar; hij is lichter dan andere *Sanguisorba* van dit type en valt daardoor meer op in de border. Hij wordt zeker een meter hoog en is gevonden als mutant in *Sanguisorba officinalis* 'Lum'. Helaas is daarvoor geen ruimte in dit artikel, maar ook deze plant is zeker de moeite waard door zijn vroege bloei.

7. *Sanguisorba* 'Blackthorn'

Wat een aparte vorm heeft *Sanguisorba* 'Blackthorn'. De naam heeft niets te maken met sleedoorn of zwarte doorn; de plant is vernoemd naar een kwekerij in Engeland. Door de duidelijk opstaande dikke aren in een roze tint valt de plant goed op. Het is echt een toevoeging aan de in de natuur voorkomende *Sanguisorba canadensis*, die wit bloeit. Tot laat in de herfst blijft de plant zijn sierwaarde houden. Het blad is wat grover dan dat van de *officinalis*-types en mooi in combinatie met bijvoorbeeld laatbloeiende tulpen. Zo heb je het hele seizoen plezier van de plant.

Loof *S. minor*

8. *Sanguisorba* 'Autumn Red'

Omdat deze cultivar heel wat energie moet steken in zijn lengte van nét onder de 2 meter, bloeit hij wat later. Vanaf begin september tot de eerste nachtvorst blijft hij keurig overeind staan en vormt hij een transparante aanvulling tussen grassen en hoge vaste planten. Hij wuift vrolijk met de wind mee en is door de langwerpige aartjes opvallend wijnrood in het sortiment.

9. *Sanguisorba* 'All Time High'

Nummer negen is ook een serieus hoge plant, met weer zo'n pakkende naam, want hij blijft inderdaad in weer en wind rechtop staan. Ruim 2 meter is toch een flinke lengte om in één jaar te bereiken voor een vaste plant, maar hij krijgt het voor elkaar. Het is een selectie uit *S. tenuifolia* var. *alba* die veel mooier is dan de soort. Door zijn hangende aren en kleur is het een sierlijke toevoeging aan de border. Met een beetje geluk krijg je na een droge zomer nog een oranje herfstkleur van het blad. In een Duits vergelijkend onderzoek werd de cultivar bekroond met drie sterren, met andere woorden 'uitmuntend'!

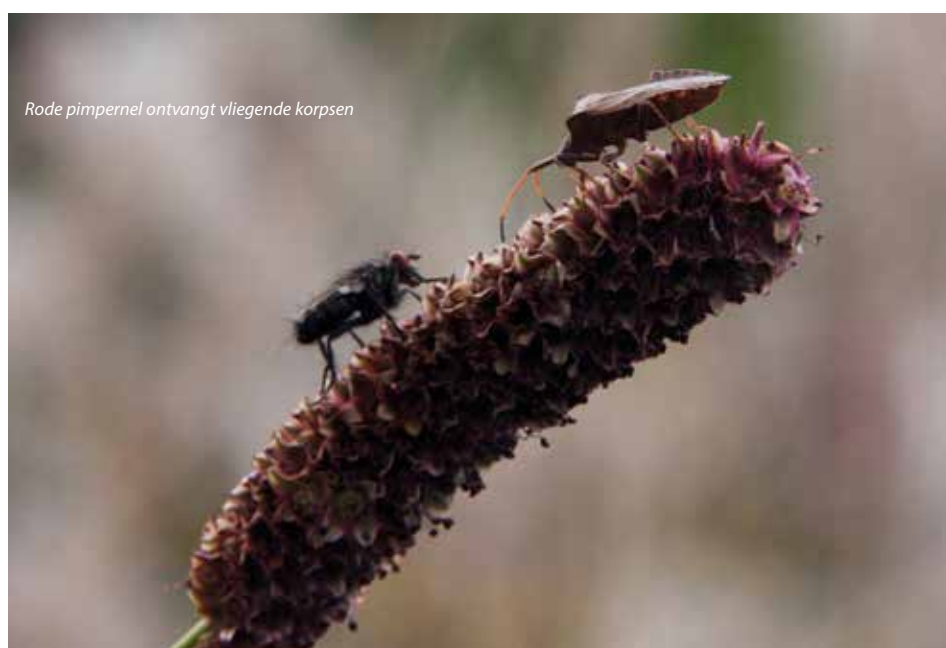
10. *Sanguisorba* 'Cangshan Cranberry'

Tot slot de allerhoogste in zijn soort; deze is op de berg Cangshan in de provincie Yunnan in China gevonden door mijn grote botanische held, Dan Hinkley. Deze Amerikaan heeft een groot deel van de wereld afgereisd om met succes mooie en bijzondere planten te vinden en vervolgens te kweken (wees gerust: met toestemming van de overheid). Vaak deed hij dat samen met het beroemde duo van Crûg Farm Plants in Wales. Niet alleen de bloeiwijze is mooi, ook het grove blauw-grijs-groene blad met kartelrand is zeer decoratief.

Tot slot

Ondanks de selectie is er veel om uit te kiezen. Ga je voor de mooiste compacte vorm met kleine ronde kogeltjes? Of ga je aan de slag met een plant die dikke opstaande of hangende aren heeft en ondanks storm en wind stevig

overeind blijft staan? Kijk wat het beste in het tuinplan past en welke sfeer je wilt bereiken. Maar zorg in ieder geval dat de grond niet te droog is en dat de plant een zonnige plek heeft; dan is succes eigenlijk verzekerd!

De auteur, Marlien van der Linden, is werkzaam als sortimentsadviseur bij Rijnbeek and Son en als docent plantenkennis aan de Ontwerpacademie in Boskoop.

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!